

2017 - Anul tribuniștilor memorandiști (LII):

A existat Ungaria milenară? Ideea Memorandului!

Epoca „Memorandului” și a „Replicei” a mobilizat tineretul școlar

Brașov strada Memorandului **Ideea Memorandului** **Cluj-Napoca Monumentul Memorandului**
a pornit de la regele Carol I

Cu toate sutele de articole și evocări ce s'au scris în legătură cu exponenții și cu mișcarea memorandistă, articole scrise de cele mai multe ori din simple impulsuri politice sau sentimentale procesul Memorandului nu și-a găsit încă istoricul care să-i închine, călăuzit de un real spirit critic, monografia așa de imperios necesară!

“Memorandul”
a fost momentul de glorie al politicii de tip tradițional, bazată pe pasivism și pe nerecunoașterea dualismului instaurat în 1867

UNIREA UNGARIEI cu TRANSILVANIA
a pricinuit acesteia timp de 50 de ani mai multă pagubă decât folos

A existat Ungaria milenară?

Istoricul Vasile Lechințan consemna în cronologie: «**august 9-10, Ischl** – regele Carol I al României cere grațierea memorandiștilor împăratului Francisc Iosif I; **înainte de 15 septembrie 1895** – țarul Alexandru al III-lea se adresează lui Francisc Iosif I, cerându-i să grațieze pe memorandiști, arătând că procesul lor poate fi “o puternică amenințare pentru orice stat ce întrunește sub sceptrul său mai mult decât o simplă națiune”; **septembrie 15** – condamnații în procesul Memorandului sunt eliberați printr-un act de grațiere dat de împăratul Francisc Iosif I; **1896 februarie** – memorandiștii redactează un manifest prin care arată că politica de maghiarizare, de asuprire și persecuție a guvernelor ungare s-a dovedit inefficientă, iar pe poporul român l-a călit în luptă pentru drepturile sale, luptă care va continua pentru realizarea programului național, pe baza punctelor din 1881 ale Partidului Național Român din Transilvania și Ungaria.»

Mișcarea memorandistă a fost cea mai importantă acțiune națională care a pregătit Marea Unire din 1918, trebuind evidențiat rolul “Ligii pentru unitatea culturală” - “veritabil stat major al mișcării naționale pe întreg teritoriul locuit de români”; puțini istorici au abordat conexiunea dintre această ligă (și altele similare), cu presa românească militatantă.

Prin conceptul ”**Ungaria Milenară**” guvernul maghiar din imperiul austro-ungar a creat un adevărat mit, o legendă privind stăpânirea Transilvaniei, care – astăzi - este povestită tuturor turiștilor și-n general tinerilor, creând o nostalgie după alte vremuri, pe care – evident - aproape nimeni nu le cunoaște în adevărata lor esență! Între 1867 și 1918, Transilvania a fost înglobată – fără acceptul populațiilor majoritare nemaghiare – în cadrul Ungariei, pierzând statutul de principat

autonom. **A existat Ungaria milenară? 51 DE ANI (1867-1918) TRANSILVANIA A FOST ÎN UNGARIA.** Timp de 51 de ani Transilvania a fost partea unei Ungarii, care a supus-o unui proces forțat de maghiarizare, deznaționalizare și chiar de ”distrugere biologică”, în baza unor programe extrem de clar conturate, ale guvernului de la Budapesta. Guvernanții maghiari erau convinși că fără aplicarea acestor politici statul ungar ar fi dispărut. Marile migrații ale sașilor și secuilor de la finele sec. XIX-lea (o istorie a secuilor recunoaște că peste 100000 de secuici au emigrat dincolo de Carpați) l-au determinat pe un istoric maghiar să afirme că: **«unirea Ungariei cu Transilvania a pricinuit acesteia timp de 50 de ani mai multă pagubă decât folos»**(Marina Lupaș-Vlasiu, *Aspecte din istoria Transilvaniei*, Sibiu, 1945)

Epoca „**Memorandului**” și a „**Replicei**” a mobilizat întreg poporul și în primul rând tineretul școlar. Vasile Gionea scria în „*Gazeta Juridică a Transilvaniei*” (1945) că «participarea plină de avânt a tineretului școlar, la evenimentele din primăvara anului 1894 n’a fost întâmplătoare. Ea era rezultatul unei pregătiri de fiecare clipă, pornind dela catedră, dela amvon și din presă. (...) Andrei Bârseanu, profesor de istorie, nu pierdea niciodată prilejul să vorbească elevilor și de istoria Țărilor Românești, știind să aprindă în sufletul lor dragostea și admirația pentru neamul românesc și pentru eroii lui făuritori și păstrători de Țară. În fiecare vară, Andrei Bârseanu lua cu el câte un grup de elevi mai mari, colindând săptămâni dearândul pământul Transilvaniei, oprindu-se în fiecare loc unde găsea câte o mărturie a trecutului nostru, în fiecare colț de unde grăia un îndemn de viață națională. Lumea satelor îi primea cu „inimă deschisă pe tinerii pelerini”, care aduceau cu tinerețea lor năvalnică încrederea într-un viitor drept al neamului”».

Acum, la finalul seriei de articole **“2017- anul tribuniștilor memorandiști”**, ne putem întreba dacă mai sunt actuale gândurile istoricului și scriitorului **Vasile Netea**, din “*Istoria Memorandului românilor din Transilvania și Banat*” (1947): «Cu toate sutele de articole și evocări ce s’au scris în legătură cu exponenții și cu mișcarea memorandistă, articole scrise de cele mai multe ori din simple impulsuri politice sau sentimentale, procesul Memorandului nu și-a găsit încă istoricul care să-i închine, călăuzit de un real spirit critic, monografia așa de imperios necesară” (...) Întocmai ca și față de revoluția lui Bărnuțiu și a lui Avram Iancu, istoriografia ardeleană ne-a rămas datoare și față de procesul Memorandului».

Istoricii sibieni și clujeni au studiat eșecul depunerii Memorandului și consecințele. În lucrarea **“Habsburgi și români: De la loialitatea dinastică la identitatea națională”**, istoricul Liviu Maior nota: «A fost o ultimă tentativă românească de această natură, iar loialitatea dinastică, de atâtea ori invocată în paginile Memorandului, va cunoaște un recul foarte puternic. Francisc Iosif a transmis prin gestul său un mesaj limpede și anume că titlul de rege al Ungariei era mai important pentru el decât soarta românilor din monarhie». Despre spulberarea **“MITULUI BUNULUI ÎMPĂRAT”** și pierderea încrederii în monarhia de la Viena menționează și istoricii Ioan-Aurel Pop și Ioan Bolovan, în *“Istoria Transilvaniei”* (2013): «Pentru elita românească, acțiunea de la Viena a fost edificatoare, dislocând loialismul tradițional al românilor ardeleni față de casa de Habsburg. “Memorandul” a fost ultimul memoriu înaintat împăratului, încheindu-se astfel seria petiționalismului românesc, începută la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Justețea acuzelor pe care românii le-au făcut în “Memorand” la adresa politicii guvernului de la Budapesta a fost recunoscută

și de observatorii străini care au avut acces la conținutul acestuia, prin traduceri ce au circulat în Europa. Deși nu a condus la o ameliorare a statutului românilor din Transilvania, „**Memorandul**” și-a avut rostul său. A fost momentul de glorie al politicii de tip tradițional, bazată pe pasivism și pe nerecunoașterea dualismului instaurat în 1867, demonstrând liderilor politici din conducerea Partidului Național Român (și nu numai lor) nevoia unei schimbări de strategie și de tactică.»

Ca student brașovean am locuit pe str. Memorandului, celebra stradă intrând – demult - în memoria colectivă; revenind în Sibiu am constatat că sibienii sunt atât de dezbinați încât nu au reușit să înzestreze Sibiul cu o alee a „Memorandului”, sau a memorandiștilor. Felicităm Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei Cluj, care a înțeles importanța acestui an aniversar organizând o inedită expoziție (18.05 - 9.07.2017) cu mărturii de epocă și documente originale ale procesului (Memorandul, ziarele vremii), obiecte ale familiei Rațiu (fondurile Rațiu-Tilea), etc. Clujenii nu au uitat vorbele primarului Theodor Mihali (1926, 1927-1931): **„Până și ideea Memorandului a pornit dela regele Carol I”**. „Marea Unire” din 1918 se datorează și presei românești din Transilvania, în primul rând cotidianului Tribuna (Sibiu – Arad) și a tribuniștilor care și-au petrecut tinerețile în renumitele temnițe maghiare. Pentru ca sărbătoarea să fie completă, la un secol de la „**MAREA UNIRE**”, toți românii ar trebui să facă un pelerinaj la locurile în care ziariștii români ai secolului al XIX-lea au făcut dovada dragostei față de neam, și au pregătit cel mai mare eveniment din istoria noastră.

Dorim „**TRIBUNEI**” și tuturor cititorilor ei un sincer „**LA MULȚI ANI**” și viață lungă; cititorilor, pentru că fără ei nu și-ar justifica existența presa, iar Tribunei pentru că-și onorează statutul de „**CEA MAI CITITĂ PUBLICAȚIE LOCALĂ DIN ROMÂNIA**” și pentru că ne „trezește” - în fiecare zi - cu informații corecte, care să ne călăuzească pașii. Cine știe, nu peste mult timp, aceste pagini vor scrie istoria zilelor noastre...! Până atunci vă invităm să lecturați, anul viitor, noua serie de articole – „**MAREA UNIRE și Tribunismul**” (1918-2018).

Marius HALMAGHI

Sursa online:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/a-existat-ungaria-milenara-ideea-memorandului-epoca-memorandului-si-a-replicei-a-mobilizat-tineretul-scolar-131477.html>

